

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Ю. Брагіна, студ., КНУТШ, Київ

ПРОБЛЕМА ДУХОВНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ А. ШВЕЙЦЕРА

Духовність є одним із основних пріоритетів культури, як вважає А. Швейцер. На його думку, головним в культурі є не матеріальні досягнення, а те, що індивіди осягають ідеали вдосконалення людини та покращення соціально-політичних умов життя народів і всього людства, і в своїх поглядах постійно користуються цими ідеалами. Тільки в тому випадку, якщо індивіди в якості духовних сил будуть працювати над вдосконаленням самих себе і суспільства, стане можливим вирішення проблем, що породжуються дійсністю і буде забезпечений сприятливий у всіх відношеннях всезагальний поступ. Як зазначає А. Швейцер, те, чи будуть матеріальні досягнення або більшими, або меншими, не є для культури вирішальним. Її доля визначається тим, якою мірою переконання людей зберігають владу над фактами [Швейцер А. Культура и етика. М., 1973.]. В релігії не матеріальні, а саме духовні цінності є фундаментом актуалізації її сутності.

А. Швейцер критикує стан культури свого часу. Національна ідея була піднята до рівня повноцінного культурного ідеалу. Коли культура занепадала, всі інші культурні ідеали втратили силу свого впливу на суспільство. А. Швейцер був переконаний, що національна ідея збереглася як фактор культури завдяки тому, що зі сфери теоретичної перейшла в сферу реальної дійсності. А, отже, звідси ж випливають і особливості мислення його епохи, а саме впевненість, що саме в національній ідеї закладені всі духовні та моральні цінності. "Всі культурні народи прийшли – всі без винятку – до однакового стану безкультур'я. Все, що ми пережили і ще зараз переживаємо, повинно дати нам переконання, що духовне – це все, а інститути суспільства значать небагато" [Швейцер А. Культура и етика. М., 1973.]. Запобігти кризі культури не може і християнська етика, був переконаний філософ.

Лише правдиве може стати фундаментом духовного життя, проте людство, як вважає А. Швейцер, недооцінило сили людського мислення. Тільки за умови постійного апелювання до мислячого світогляду, на думку А. Швейцера, можуть прокинутися всі духовні здібності людини. Перспективу відродження культури А. Швейцер пов'язує з творчою діяльністю окремих особистостей у сфері духу: гігантська революція повинна здійснитися без революційних дій, носіями руху є особистості, наділені індивідуальністю, етичне начало здатне зародитися лише в особистості, кожен має взяти на себе доступну тільки індивіду функцію висунення духовно-етичних ідей [Див. : Швейцер А. Культура и етика. М., 1973]. Тільки цей етичний дух гордої і самовідданої особистості по-

верне людству, на переконання А. Швейцера, гуманістичну за своїми основами культуру і забезпечить справжнє її відродження. Всі матеріальні і духовні цінності, вважає А. Швейцер, суть цінності лише остільки, оскільки вони служать підтримці життя на його найвищому рівні і надають йому допомогу в подальшому розвитку.

Людина є діяльнісною істотою і відповідно, вона, за Швейцером, вступає в духовні відношення зі світом. Людина проживає життя не лише для себе, а в єднанні зі всім життям, яке її оточує. В своїй роботі "Я народився в період духовного занепаду людства" А. Швейцер зазначає, що життя людини стане важчим, коли вона буде жити не лише для себе, проте, воно стане багатшим, повнішим та щасливішим. Власним життям та своєю філософією А. Швейцер прагнув зробити людство завдяки мисленню найбільш духовним і кращим. Саме завдяки світогляду благоговіння перед життям, людина може єднатись з нескінченним. Тобто світогляд благоговіння носить релігійний характер. Духовним відношенням до універсуму (світу) людина показує свою любов до всього живого, яка і стає засадою гуманізму. А. Швейцер наголошує, що саме мислення допомогло йому залишитись релігійною та духовною людиною.

Вирішення проблеми духовності у філософії А. Швейцера демонструють слова відомого німецького державного діяча Геральда Геттінга: "Кінцева мета будь-якої філософії і релігії полягає в тому, щоб спонукати людей до досягнення глибокого гуманізму. Найглибша філософія стає релігійною, і найглибша релігія стає мислячою. Вони обидві виконують своє призначення тільки в тому випадку, якщо спонукують людей ставати людьми в найглибшому сенсі цього слова" [Геттінг Г. Встречи с Альбертом Швейцером. М., 1967].